

1 Helse før næringsinteresser i internasjonal ruspolitikk

2 Uttalelse til Actis sin kongress, april 2024

3 Alkohol er en vesentlig årsak til at vi langt fra er i rute for å nå flere av de globale
4 bærekraftsmålene. Det er imidlertid mulig å nå målene om redusert fattigdom, god
5 helse og økt livskvalitet dersom folkehelse prioriteres foran økonomisk gevinst i
6 internasjonal ruspolitikk.

7
8 Skader fra alkoholbruk utgjør en betydelig byrde for enkeltmennesker, familier,
9 lokalsamfunn og stater. Om lag 2,6 millioner (4,7 prosent) av alle dødsfall globalt er
10 direkte relatert til alkoholbruk. Alkoholbruk er dessuten den ledende risikofaktoren
11 for tidlig død og dårlig helse i aldersgruppen 25–49 år, og medfører store kostnader i
12 form av større andel syke, tapt arbeidsinnsats og økt belastning på
13 helsesystemer. Lav- og mellominntektsland – særlig i det globale Sør – rammes
14 ekstra hardt av alkoholskader selv om alkoholkonsumet der er lavere enn i det
15 globale Nord. Dette skyldes fattigdom, svake helsesystemer og uregulerte markeder
16 for salg og markedsføring av alkohol. I Afrika er hvert fjerde dødsfall under 40 år
17 knyttet til alkoholbruk. Prognoser forteller i tillegg at alkoholkonsumet i Afrika
18 forventes å øke i årene framover. Økt konsum medfører økte skader.

20 **Alkoholindustrien hindrer måloppnåelse**

21 Prognosene for Afrika skyldes i stor grad at den globale alkoholindustrien, som
22 domineres av fem til ti store selskaper, ser unge voksne i Afrika sør for Sahara som
23 sitt største vekstpotensial. Unge voksne utgjør en svært stor del av befolkningen i
24 disse landene, og med økonomisk vekst og høyere utdanningsnivå forventes også
25 økt kjøpekraft. Helt avgjørende for selskapenes satsing i regionen er dessuten at
26 markedene i disse landene i veldig liten grad er regulerte. De mangler med andre
27 ord alkohollovgivning som setter folkehelsen foran næringsinteresser. Potensialet for
28 vekst er dermed enormt.

29
30 I kampen om nye markeder satser de globale alkoholselskapene tungt på
31 markedsføring, sponsing, påvirkning av alkoholpolitikk og bruk, eller trusler om bruk,
32 av juridiske verktøy. Alt dette for å unngå at effektive og evidensbaserte politiske
33 tiltak som pris- og tilgjengelighetsreguleringer og reklamerestriksjoner tas i bruk.
34 Særlig har selskapene de siste årene investert enorme summer på å utnytte
35 algoritmene i sosiale medier og på internett for å reklamere for produktene sine, og
36 da i stor grad i land med få eller ingen restriksjoner på alkoholreklame.

37
38 De negative sosiale og helsemessige konsekvensene av dette ser vi foreløpig bare
39 konturene av.

41 **Investeringene undergraver Norges mål**

42 I 2023 investerte SPU nesten 150 milliarder kroner i disse store selskapene. Vi er
43 dermed direkte med på å finansiere, tvilsomme virksomhetspraksiser i det globale
44 sør, og svært ofte praksiser som ville vært ulovlige om de ble gjennomført i Norge. I
45 tillegg er dette investeringer i en vare som i seg selv er høyst problematisk. Actis
46 mener dette undergraver Norges viktige posisjon som en global folkehelseaktør,
47 spesielt vår aktive rolle i oppfølgingen av bærekraftsmålene internasjonalt. Actis

48 mener derfor at Oljefondet på sikt må trekke seg ut av alkoholindustrien. I
49 mellomtiden må fondet bruke forventningsdokumentene til å stille strenge krav til
50 industrien og påvirkningen den har på både mennesker, lokalsamfunn, stater og
51 klima.

52

53 **Norge i WHO**

54 I vår går Norge inn i styret i Verdens helseorganisasjon (WHO). Actis forventer at vi
55 bruker denne rollen til å belyse og bekjempe de negative konsekvensene alkohol
56 har både på individers helse og levekår, men også på lokalsamfunn og stater uten
57 ressurser til å stå imot de økonomiske musklene til alkoholindustrien. Vi forventer at
58 Norge setter fart på implementeringen av den globale alkoholhandlingsplanen som
59 WHO sin helseforsamling vedtok i mai 2022.

60

61 **Cannabis**

62 Norge må også bruke sin posisjon i WHO til å påvirke arbeidet med hvordan også
63 andre rusmidler – legale og illegale – forhindrer oppnåelse av bærekraftsmålene,
64 særlig de som er knyttet til psykisk helse. Dette har de siste årene fått økt betydning
65 i lys av hvordan alkoholindustriens strategi for å øke sin profitt gjennom
66 lobbyvirksomhet, politikkpåvirkning og markedsføring de siste årene er blitt
67 adoptert av cannabisindustrien i land der produksjon, bruk og salg er blitt legalisert.

68

69 **Actis foreslår følgende løsninger for å nå bærekraftsmålene:**

- 70 • Redusere investeringene og på sikt trekke SPU ut av alkoholindustrien
- 71 • Norge må bruke bistandspolitikken for å fremme alkoholpolitiske virkemidler
72 som en løsning på fattigdoms- og helseproblematikk
- 73 • Økte midler til Verdens helseorganisasjon (WHO) sitt globale folkehelsearbeid
74 på rusfeltet
- 75 • Norge må bruke posisjonen i WHO til å sørge for at Global Action Plan on
76 Alcohol 2022-2030 blir implementert
- 77 • Norge må jobbe for at internasjonale regelverk for sosiale medier, som for
78 eksempel Digital Services Act, anerkjenner skadepotensialet til
79 alkoholholdige drikker og dermed regulerer promotering av alkohol på
80 sosiale-medie-plattformer

81